

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ В КОНТЕКСТІ БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Самошкіна О. А.

Актуальність теми дослідження. Сучасні системи управління державними фінансами потребують підвищення рівня результативності використання бюджетних коштів при вирішенні стратегічних пріоритетних завдань розвитку країни у різних сферах суспільних відносин. Актуального значення набувають питання оцінки ефективності та результативності формування і використання бюджетних видатків при розробці та реалізації бюджетної політики, інтеграції оцінки бюджетної результативності у бюджетний процес.

Постановка проблеми. Враховуючи необхідність реалізації результативної бюджетної політики соціально-економічного зростання вагомого значення набувають завдання оцінки результативності та соціально-економічної ефективності бюджетних видатків на всіх стадіях бюджетного процесу в умовах застосування програмно-цільового методу управління бюджетними ресурсами. Важливою також є оптимізація розподілу та використання бюджетних ресурсів між бюджетними програмами, розпорядниками бюджетних коштів з урахуванням критеріїв пріоритетності, отримання конкретних суспільно вагомих результатів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням оцінки ефективності та результативності використання бюджетних коштів присвячені праці зарубіжних і вітчизняних вчених К. Вайс, Е. Ведунга, А. Премчанда, В. Танзі, Л. Васютинської, І. Запатріної, Н. Корнієнко, В. Федосова, І. Чугунова та інших.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Дослідження оцінки результативності видатків бюджету при управлінні бюджетними процесами актуалізуються у зв'язку із необхідністю ефективного і результативного вирішення пріоритетних завдань розвитку країни у різних сферах суспільних відносин, використання видатків бюджету в якості інструменту регулювання соціально-економічних процесів у країні.

Постановка завдання, мети дослідження. Завданнями дослідження є: розкриття сутності результативності видатків бюджету, особливостей її оцінки у системі програмно-цільового методу управління бюджетними ресурсами; розвиток підходів до оцінки результативності та соціально-економічної ефективності бюджетних видатків, бюджетних програм і бюджетної діяльності органів державного управління. Метою дослідження є розкриття та удосконалення теоретико-методологічних положень щодо оцінки результативності видатків бюджету в контексті бюджетного регулювання суспільного розвитку.

Метод або методологія проведення дослідження. У статті застосовано сукупність методів наукового дослідження: діалектичний, системний і структурний методи, порівняльний і факторний аналіз, методи наукового абстрагування, аналізу, синтезу та інші.

Викладення основного матеріалу (результати роботи). Розкрито сутність результативності видатків бюджету та особливості її оцінки у системі програмно-цільового методу управління бюджетними ресурсами. Розвинуто підходи до оцінки результативності і соціально-економічної ефективності бюджетних видатків, бюджетних програм, розпорядників бюджетних коштів, а також її інтеграції у бюджетний процес.

Галузь застосування результатів. Результати дослідження можуть бути використані у процесі розробки та реалізації державної політики у сфері видатків бюджету, реформування системи управління державними фінансами.

Висновки відповідно до статті. Результативність видатків бюджету займає центральне місце у програмно-цільовій моделі управління бюджетними ресурсами, що передбачає здійснення процесів планування, виконання і контролю за виконанням видаткової частини бюджету в залежності від оцінки очікуваного і досягнутого рівня результативності бюджетних програм, діяльності розпорядників бюджетних коштів. Оцінка запланованої і фактичної результативності бюджетних видатків, очікуваної і досягнутої соціально-економічної ефективності видатків бюджету повинна здійснюватися на всіх стадіях бюджетного процесу на рівні бюджетних програм, діяльності головних розпорядників бюджетних коштів, їх груп і галузі в цілому.

Ключові слова: видатки бюджету, результативність, програмно-цільовий метод, бюджетна програма, розпорядник бюджетних коштів, соціально-економічна ефективність.

РЕЗУЛЬТАТИВНОСТЬ РАСХОДОВ БЮДЖЕТА В КОНТЕКСТЕ БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОБЩЕСТВЕННОГО РАЗВИТИЯ

Самошкіна О. А.

Актуальность темы исследования. Современные системы управления государственными финансами нуждаются в повышении уровня результативности использования бюджетных средств при решении стратегических приоритетных задач развития страны в различных сферах общественных отношений. Актуальное значение приобретают вопросы оценки эффективности и результативности формирования и использования бюджетных расходов при разработке и реализации бюджетной политики, интеграции оценки бюджетной результативности в бюджетный процесс.

Постановка проблемы. Учитывая необходимость реализации результативной бюджетной политики социально-экономического роста большое значение приобретают задачи оценки результативности и социально-экономической эффективности бюджетных расходов на всех стадиях бюджетного процесса в условиях применения программно-целевого метода управления бюджетными ресурсами. Важной также является оптимизация распределения и использования бюджетных ресурсов между бюджетными программами, распорядителями бюджетных средств с учетом критериев приоритетности, получения конкретных общественно значимых результатов.

Анализ последних исследований и публикаций. Вопросам оценки эффективности и результативности использования бюджетных средств посвящены труды зарубежных и отечественных ученых К. Вайс, Е. Ведунга, А. Премчанда, В. Танзи, Л. Васютинской, И. Запатриной, Н. Корниенко, В. Федосова, И. Чугунова и других.

Выделение неисследованных частей общей проблемы. Исследования оценки результативности расходов бюджета при управлении бюджетными процессами актуализируются в связи с необходимостью эффективного и результативного решения приоритетных задач развития страны в различных сферах общественных отношений, использования расходов бюджета в качестве инструмента регулирования социально-экономических процессов в стране.

Постановка задачи, цели исследования. Задачами исследования являются: раскрытие сущности результативности расходов бюджета, особенностей ее оценки в системе программно-целевого метода управления бюджетными ресурсами; развитие подходов к оценке результативности и социально-экономической эффективности бюджетных расходов, бюджетных программ и бюджетной деятельности органов государственного управления. Целью исследования является раскрытие и усовершенствование теоретико-методологических положений по оценке результативности расходов бюджета в контексте бюджетного регулирования общественного развития.

Метод или методология проведения исследования. В статье применена совокупность методов научного исследования: диалектический, системный и структурный методы, сравнительный и факторный анализ, методы научного абстрагирования, анализа, синтеза и другие.

Изложение основного материала (результаты работы). Раскрыты сущность результативности расходов бюджета и особенности ее оценки в системе программно-целевого метода управления бюджетными ресурсами. Развита подходы к оценке результативности и социально-экономической эффективности бюджетных расходов, бюджетных программ, распорядителей бюджетных средств, а также ее интеграции в бюджетный процесс.

Область применения результатов. Результаты исследования могут быть использованы в процессе разработки и реализации государственной политики в сфере расходов бюджета, реформирования системы управления государственными финансами.

Выводы в соответствии со статьей. Результативность расходов бюджета занимает центральное место в программно-целевой модели управления бюджетными ресурсами, что предусматривает осуществление процессов планирования, выполнения и контроля за выполнением расходной части бюджета в зависимости от оценки ожидаемого и достигнутого уровня результативности бюджетных программ, деятельности распорядителей бюджетных средств. Оценка запланированной и фактической результативности бюджетных расходов, ожидаемой и достигнутой социально-экономической эффективности расходов бюджета должна осуществляться на всех стадиях бюджетного процесса на уровне бюджетных программ, деятельности главных распорядителей бюджетных средств, их групп и отрасли в целом.

Ключевые слова: расходы бюджета, результативность, программно-целевой метод, бюджетная программа, распорядитель бюджетных средств, социально-экономическая эффективность.

EFFECTIVENESS OF BUDGET EXPENDITURES IN CONTEXT BUDGETARY REGULATION OF PUBLIC DEVELOPMENT

Samoshkina Olga

Relevance of the research topic. Modern public financial management systems need to increase the level of effectiveness of the use of budget funds in addressing the strategic priorities of the country's development in various spheres of public relations. The issues of assessing the efficiency and effectiveness of the formation and use of budget expenditures in the development and implementation of budget policy, the integration of the assessment of budget effectiveness in the budget process are becoming important.

Formulation of the problem. Given the need to implement an effective budget policy of socio-economic growth, the task of assessing the effectiveness and socio-economic efficiency of budget expenditures at all stages of the budget process in terms of application of program-targeted method of budget resources management. It is also important to optimize the distribution and use of budget resources between budget programs, budget managers, taking into account the criteria of priority, to obtain specific public significant results.

Analysis of recent research and publications. The work of foreign and domestic scientists K. Weiss, E. Vedung, A. Premchand, V. Tanzi, L. Vasyutinska I. Zapatrina, N. Kornienko, V. Fedosov, I. Chugunov and others is devoted to the issue of assessing the efficiency and effectiveness of the use of budget funds.

Selection of unexplored parts of the general problem. Research on the effectiveness of budget expenditures in budget management is updated due to the need to effectively and efficiently address the priorities of the country in various spheres of public relations, the use of budget expenditures as a tool for regulating socio-economic processes in the country.

Setting the task, the purpose of the study. The objectives of the study are: to reveal the essence of the effectiveness of budget expenditures, the peculiarities of its evaluation in the system of program-target method of budget resources management; development of approaches to assessing the effectiveness and socio-economic efficiency of budget expenditures, budget programs and budget activities of public administration. The purpose of the study is to reveal and improve the theoretical and methodological provisions for assessing the effectiveness of budget expenditures in the context of budgetary regulation of public development.

Method or methodology for conducting research. The article uses a set of research methods: dialectical, systemic and structural methods, comparative and factor analysis, methods of scientific abstraction, analysis, synthesis and others.

Basic material presentation (results of work). The essence of the effectiveness of budget expenditures and the peculiarities of its evaluation in the system of program-target method of budget resources management are revealed. Approaches to assessing the effectiveness and socio-economic efficiency of budget expenditures, budget programs, budget managers, as well as its integration into the budget process have been developed.

The field of application of results. The results of the study can be used in the development and implementation of public policy in the field of budget expenditures, reforming the public financial management system.

Conclusions according to the article. The effectiveness of budget expenditures occupies a central place in the program-target model of budget resources management, which involves the implementation of processes of planning, implementation and control over the expenditure of the budget depending on the assessment of the expected and achieved level of effectiveness of budget programs. Evaluation of planned and actual effectiveness of budget expenditures, expected and achieved socio-economic efficiency of budget expenditures should be carried out at all stages of the budget process at the level of budget programs, the main managers of budget funds, their groups and the branch as a whole.

Keywords: budget expenditures, effectiveness, program targeted method, budget program, manager of budgetary funds, social and economic efficiency.

JEL Classification: E62, H11, H5, H61.

Актуальність теми дослідження. Розвиток бюджетних відносин в умовах реформування системи управління державними фінансами потребує удосконалення підходів до управління бюджетними ресурсами у напрямку підвищення результативності бюджетної політики при реалізації стратегічних пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку країни. Сучасні моделі управління бюджетними процесами недостатньо орієнтовані на результат бюджетної діяльності, що характеризується здійсненням планування, виконання і контролю за виконанням бюджетних видатків без достатнього врахування оцінки запланованої і фактичної результативності бюджетних програм, досягнення очікуваних суспільно вагомих результатів від використання бюджетних коштів. Питання забезпечення результативного розподілу і використання бюджетних видатків для задоволення потреб суспільства успішно вирішуються в рамках програмно-цільового методу управління бюджетними ресурсами.

Актуального значення набувають питання подальшого удосконалення програмно-цільового методу управління видатками бюджету для суттєвого підвищення їх результативності при вирішенні стратегічних пріоритетних завдань розвитку країни у різних сферах суспільних відносин. Важливим є обґрунтування теоретико-методологічних підходів до середньострокового програмно-цільового бюджетного планування, оцінки результативності та соціально-економічної ефективності бюджетних видатків, бюджетних програм і діяльності органів державного управління при реалізації бюджетної політики.

Ступінь дослідження даної проблеми вченими. Питанням оцінки ефективності та результативності використання бюджетних коштів присвячені праці зарубіжних і вітчизняних вчених К. Вайс [1], Е. Ведунга [2], А. Премчанда [3], В. Танзі [4], Л. Васютинської [5], І. Запатріної [8], Н. Корнієнко [6], В. Федосова [7], І. Чугунова [8, 9] та інших. Разом з тим, потребують поглиблення досліджень питання довгострокового прогнозування і середньострокового програмно-цільового планування видатків бюджету з урахуванням критеріїв пріоритетності і результативності, удосконалення підходів до оцінки результативності і соціально-економічної ефективності бюджетних видатків, бюджетних програм, діяльності розпорядників бюджетних коштів та поглиблення її застосування у бюджетному процесі.

Метою дослідження є розкриття та удосконалення теоретико-методологічних положень щодо оцінки результативності видатків бюджету в контексті бюджетного регулювання суспільного розвитку.

Завдання дослідження. Для досягнення зазначеної мети поставлено такі завдання: розкрити сутність результативності видатків бюджету і особливості її оцінки у системі програмно-цільового методу управління бюджетними ресурсами; розвинути підходи до оцінки результативності і соціально-економічної ефективності бюджетних видатків, бюджетних програм та бюджетної діяльності органів державного управління.

Методи дослідження. У дослідженні застосовано діалектичний, системний і структурний методи при розкритті сутності результативності видатків бюджету у системі програмно-цільового управління бюджетними ресурсами. Методи наукового абстрагування, аналізу і синтезу, порівняльного і факторного аналізу використано

при визначенні теоретико-методологічних положень щодо оцінки результативності і соціально-економічної ефективності бюджетних видатків, бюджетних програм, діяльності розпорядників бюджетних коштів.

Результати дослідження. Видатки бюджету характеризують сукупність економічних відносин, що виникають з приводу розподілу і використання бюджетних ресурсів для реалізації функцій держави у економічній, політичній, соціальній, культурній, правоохоронній, оборонній, екологічній, інформаційній та інших сферах суспільних відносин у відповідності із визначеними стратегічними пріоритетами розвитку країни. Результативність видатків бюджету являє собою сукупний результат використання бюджетних коштів за різними напрямками державної діяльності відповідно до встановлених цілей, представлений кількісними і якісними показниками, що характеризують відповідність фактично отриманих результатів очікуваним або запланованим. Результативність бюджетних видатків займає центральне місце у програмно-цільовій моделі управління бюджетним процесом, що знаходить своє відображення у здійсненні процесів планування, виконання і контролю за виконанням видаткової частини бюджету в залежності від оцінки очікуваного і досягнутого рівня результативності бюджетних програм, діяльності органів державного управління.

Програмно-цільове управління бюджетними видатками характеризується здійсненням процесів формування і виконання видаткової частини бюджету у розрізі бюджетних програм розпорядників бюджетних коштів з чітко визначеними цілями і очікуваними результатами від їх реалізації відповідно до стратегічних пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку країни. Планування обсягу і структури бюджетних видатків передбачає складання головними розпорядниками бюджетних коштів паспортів за кожною бюджетною програмою з чітко визначеними очікуваними запланованими результатами їх реалізації. Крім того, головні розпорядники бюджетних коштів складають стратегічні плани своєї діяльності у відповідності із стратегічними пріоритетами соціально-економічного розвитку країни та галузевими стратегіями, що повинні містити очікувані заплановані результативні показники їх бюджетної діяльності.

Оцінка результативності бюджетних видатків має на меті здійснення систематичного аналізу фактично досягнутого рівня результативності бюджетних програм і діяльності розпорядників бюджетних коштів та його порівняння із запланованим рівнем, визначеним у паспортах бюджетних програм та стратегічних планах діяльності головних розпорядників бюджетних коштів. На підставі проведеної оцінки визначають бюджетні програми з недостатнім рівнем результативності та, враховуючи їх пріоритетність, визначають особливості їх подальшої реалізації у поточному та наступних бюджетних періодах. Оцінка результативності діяльності органів державного управління є основою для прийняття рішень про перерозподіл бюджетних ресурсів на користь розпорядників бюджетних коштів з високим і достатнім рівнем результативності, при цьому обсяг бюджетних коштів, що підлягає перерозподілу, залежить від кількості і обсягу фінансування бюджетних програм з недостатнім рівнем результативності, обов'язково враховуючи при цьому рівень їх пріоритетності та рівень пріоритетності галузі розпорядника бюджетних коштів [10].

Рівень пріоритетності бюджетної програми і галузі, до якої вона відноситься, має вагоме значення у процесі програмно-цільового бюджетного планування, оскільки окремі бюджетні програми, переважно соціального спрямування, з недостатнім рівнем результативності можуть належати до важливих напрямів державного регулювання суспільних відносин та бути спрямованими на вирішення пріоритетних загальнодержавних завдань на певному етапі соціально-економічного розвитку країни. Результативність бюджетних видатків має як економічну, так і соціальну складову, що потребує також аналізу соціальної результативності бюджетних програм, що визначається як досягнення суспільно вагомих соціальних результатів від реалізації бюджетної програми [9].

Вищезазначене дозволяє розглядати оцінку результативності бюджетних видатків як інструмент підвищення ефективності і гнучкості управління бюджетними коштами, оскільки її здійснення сприяє оптимізації програмного і відомчого розподілу видаткової частини бюджету, упорядкуванню переліку і удосконаленню внутрішньої структури бюджетних програм, розпорядників бюджетних коштів шляхом визначення недостатньо результативних програм в процесі їх виконання, виявлення на цій основі можливостей економії бюджетних ресурсів та їх перерозподілу на користь інших пріоритетних бюджетних програм.

Важливою умовою складання результативного програмно-цільового бюджету є конкретизація і вимірюваність запланованих та фактичних результатів реалізації бюджетних програм, діяльності органів державного управління з урахуванням специфіки галузі суспільних відносин, до якої вони належать, а також проведення систематичної оцінки рівня результативності бюджетних програм і бюджетної діяльності при плануванні, виконанні і здійсненні контролю за виконанням бюджету.

Програмно-цільове управління бюджетними видатками передбачає формування системи результативних показників для кожної бюджетної програми щодо затрат, кількісних і якісних характеристик продукту, ефективності, що конкретизуються в затвердженому в установленому порядку паспорті бюджетної програми. Запланована результативність бюджетної програми повинна характеризувати очікувані проміжні і прямі результати від її реалізації, представлені результативними показниками щодо запланованого рівня затрат, продукту, якості, ефективності. Фактична результативність бюджетної програми характеризує ступінь досягнення проміжних і прямих результатів в процесі її реалізації шляхом визначення рівня виконання запланованих результативних показників затрат, продукту, ефективності, якості у встановлені строки з використанням запланованого обсягу бюджетних коштів. Оцінка результативності бюджетної програми базується на порівнянні фактичних результативних показників її виконання із запланованими, у тому числі

шляхом розрахунку узагальнюючого коефіцієнта результативності бюджетної програми та співставленні його рівня із запланованим і допустимим граничним рівнем результативності. Доцільним також є порівняння рівня результативності виконання бюджетної програми з відповідними показниками попередніх періодів, подібними показниками інших бюджетних програм, встановленими галузевими стандартами і нормами. На підставі проведеної оцінки результатів визначають бюджетні програми з високим, достатнім і низьким рівнем результативності, аналізують причини недостатньо ефективної їх реалізації, переглядають показники їх формування та розробляють заходи для підвищення рівня їх результативності, а також, враховуючи пріоритетність бюджетних програм, визначають особливості їх реалізації у наступних бюджетних періодах.

Оцінка результативності діяльності розпорядника бюджетних коштів повинна базуватися на аналізі рівня результативності його бюджетних програм, порівнянні фактичних показників його діяльності із запланованими, відповідними показниками діяльності інших розпорядників, галузі в цілому. Також важливим є порівняння очікуваних і фактично досягнутих результативних показників діяльності головного розпорядника бюджетних коштів як суб'єкта державного управління у відповідній галузі суспільних відносин, що визначені в стратегічних планах його діяльності.

Дослідження результативності бюджетних видатків передбачає проведення поглибленої оцінки прямих і кінцевих результатів використання бюджетних коштів за бюджетною програмою або групою бюджетних програм певного галузевого чи функціонального спрямування. Важливою також є комплексна оцінка прямих і кінцевих результатів діяльності головного розпорядника бюджетних коштів, групи головних розпорядників бюджетних коштів певного галузевого спрямування, галузі в цілому.

Пряма результативність бюджетних видатків характеризує кількісні та якісні характеристики результату від реалізації бюджетних програм, діяльності розпорядників бюджетних коштів, досягнення яких безпосередньо залежить від діяльності розпорядників бюджетних коштів. Пряма результативність бюджетних видатків знаходить своє відображення у результативних показниках бюджетних програм і діяльності органів державного управління, визначених у паспортах бюджетних програм та стратегічних планах діяльності головних розпорядників бюджетних коштів.

Кінцева результативність або соціально-економічна ефективність бюджетних видатків виражає цільовий рівень або зміну цільового рівня показників соціально-економічного розвитку країни та показників, що характеризують розвиток окремих галузей суспільних відносин, що обумовлено досягненням прямих результатів бюджетних програм і діяльності головних розпорядників бюджетних коштів. Оцінка кінцевого соціально-економічного ефекту від витрачання бюджетних коштів передбачає дослідження соціально-економічної ефективності бюджетної програми або групи бюджетних програм певного галузевого чи функціонального спрямування, соціально-економічної ефективності діяльності головного розпорядника бюджетних коштів або їх групи певного галузевого спрямування, а також соціально-економічної ефективності видатків бюджету в цілому та у функціональному розрізі. Оцінка соціально-економічної ефективності бюджетних видатків передбачає здійснення аналізу і порівняння очікуваного та фактично досягнутого рівня соціально-економічної ефективності бюджетних програм, діяльності органів державного управління, бюджетних видатків і бюджетної політики загалом. Необхідність розробки та реалізації бюджетної політики соціально-економічного зростання потребує ґрунтовних досліджень щодо оцінки соціально-економічної ефективності бюджетних програм і діяльності органів державного управління, яка характеризує кінцеву результативність бюджетних видатків, виражає кінцевий економічний і соціальний ефект, отриманий від використання бюджетних ресурсів.

Дослідження соціально-економічної ефективності видатків бюджету передбачає проведення більш поглибленого аналізу щодо рівня досягнення кінцевих суспільно вагомих результатів від витрачання бюджетних ресурсів, що потребує методологічного обґрунтування оцінки впливу обсягу бюджетних видатків та їх структури, програмної, відомчої, функціональної, на показники економічного і соціального розвитку країни, у тому числі на валовий внутрішній продукт реальний, номінальний, на душу населення, валовий регіональний продукт, валову додану вартість регіонів, рівень зайнятості населення, рівень безробіття, рівень прожиткового мінімуму, ступінь забезпечення населення лікарняними ліжками і закладами амбулаторної медицини, рівень захворюваності населення, рівень забезпечення населення закладами освіти, рівень освіти населення за різними віковими групами і територіями, рівень народжуваності і смертності, середню тривалість життя населення, рівень демографічного навантаження.

В сучасних умовах реформування системи управління державними фінансами вагому практичну цінність має удосконалення теоретико-методологічних підходів до оцінки результативності і соціально-економічної ефективності бюджетних видатків, бюджетних програм, діяльності розпорядників бюджетних коштів з урахуванням їх галузевої специфіки з метою раціоналізації розподілу і використання бюджетних ресурсів на підставі визначення недостатньо результативних бюджетних програм і їх розпорядників, виявлення на цій основі можливостей економії бюджетних коштів та їх перерозподілу на користь інших більш пріоритетних і результативних бюджетних програм та їх розпорядників.

Важливим напрямом реформування управління бюджетним процесом є його переорієнтація на результат бюджетної діяльності, що передбачає зміщення акцентів з планування бюджетних видатків до планування бюджетних результатів діяльності органів державного управління в рамках вирішення пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку країни. Зазначене потребує інтеграції оцінки

результативності бюджетних видатків у всі стадії бюджетного процесу, який, окрім процедур планування бюджету, його розгляду, затвердження, виконання, внесення змін, контролю за виконанням повинен містити процедури систематичного моніторингу і оцінки очікуваних і досягнутих проміжних, прямих та кінцевих результатів бюджетних програм і діяльності розпорядників бюджетних коштів.

Програмно-цільове управління бюджетними видатками передбачає здійснення оцінки їх результативності і соціально-економічної ефективності на всіх етапах бюджетного управлінського циклу «прогнозування – планування – виконання – звітування – контроль» та на її підставі розробку дієвих заходів щодо підвищення рівня ефективності і результативності використання бюджетних коштів при вирішенні стратегічних цілей і завдань у різних сферах суспільних відносин, конкретизованих в стратегії соціально-економічного розвитку країни, бюджетній стратегії, галузевих стратегічних планах, стратегічних планах діяльності головних розпорядників бюджетних коштів (рис.1).

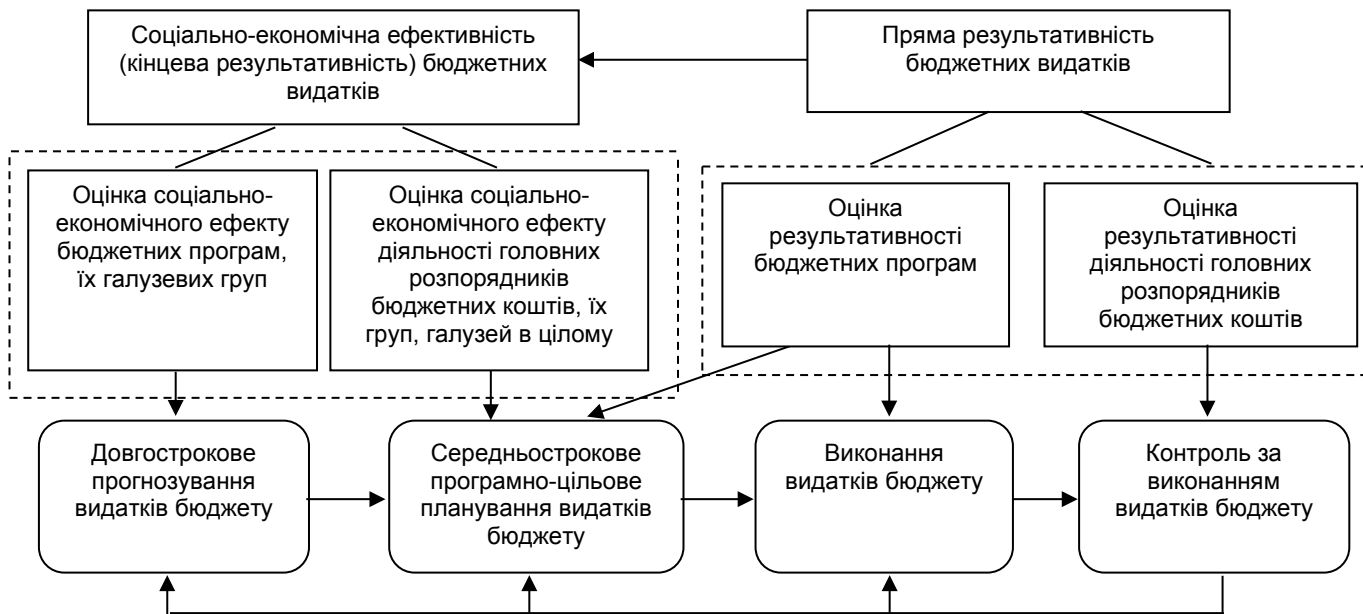

Рисунок 1. Результативність видатків бюджету в системі програмно-цільового управління бюджетними ресурсами

Джерело: складено автором.

Отже, ефективне функціонування програмно-цільового методу управління бюджетними видатками ґрунтується на регулярній та послідовній оцінці очікуваної (запланованої) і фактично досягнутої результативності і соціально-економічної ефективності бюджетних програм і діяльності розпорядників бюджетних коштів, що дозволяє перейти на якісно новий рівень бюджетного управління – управління бюджетними результатами при вирішенні стратегічних пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку країни. Систематична оцінка рівня результативності бюджетних видатків дозволяє створити цілісну замкнену систему управління видатками бюджету, спрямовану на забезпечення динамічної оптимізації розподілу і використання бюджетних ресурсів на підставі критеріїв очікуваного і досягнутого рівня результативності бюджетних видатків з метою мінімізації бюджетних втрат і максимізації бюджетних результатів на всіх стадіях бюджетного процесу.

Висновки. Результативність видатків бюджету займає центральне місце у програмно-цільовій моделі управління бюджетними ресурсами, що передбачає здійснення процесів планування, виконання і контролю за виконанням видаткової частини бюджету в залежності від оцінки очікуваного і досягнутого рівня результативності бюджетних програм, діяльності розпорядників бюджетних коштів. Результативність бюджетних видатків є інструментом підвищення ефективності і гнучкості управління бюджетними коштами при реалізації стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку країни.

Інтеграція оцінки результативності видатків бюджету у бюджетний механізм передбачає здійснення постійного систематичного аналізу очікуваного і досягнутого рівня результативності бюджетних програм, діяльності розпорядників бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу. Оцінка запланованої і фактичної результативності, а також очікуваної і досягнутої соціально-економічної ефективності бюджетних видатків повинна здійснюватися на рівні окремої бюджетної програми і її функціональних груп, діяльності окремого головного розпорядника бюджетних коштів, їх груп і галузей в цілому, бюджетних видатків разом та у функціональному розрізі. Зазначене сприятиме раціоналізації розподілу і використання бюджетних ресурсів між бюджетними програмами, розпорядниками бюджетних коштів, галузями суспільних відносин при вирішенні стратегічних завдань соціально-економічного розвитку країни з урахуванням критеріїв результативності і пріоритетності.

Список використаних джерел

1. Вайс К. Оцінювання: методи дослідження програм та політики: пер. з англ. Київ: Основи, 2000. 671 с.
2. Vedung E. *Public Policy and Program Evaluation*. New York: Routledge, 2017. 336 p.
3. Premchand A. *Controlling Government Spending: The Ethos, Ethics and Economics of Expenditure Management*. Oxford University Press. 2005. 378 p.
4. Танци В. Правительство и рынки: меняющаяся экономическая роль государства: пер. с англ. М.: Изд-во Института Гайдара, 2018. 584 с.
5. Васютинська Л. А. Система видатків бюджету в умовах розвитку програмно-цільового управління: монографія. Одеса: Друк-Південь, 2014. 192 с.
6. Корнієнко Н. М. Оцінка і моніторинг ефективності бюджетних програм. *Економічний часопис - XXI*. 2013. № 5-6 (2). С. 31-33.
7. Макрофінансове бюджетування / за наук. ред. В.М. Федосова. Київ: КНЕУ, 2011. 312 с.
8. Чугунов І. Я., Запатріна І. В. Розвиток програмно-цільового методу планування бюджету. *Фінанси України*. 2008. №5. С. 3-14.
9. Чугунов І., Самошкіна О. Видатки бюджету в системі соціально-економічного розвитку країни. *Вісник КНТЕУ*. 2019. № 2. С. 103–121.
10. Самошкіна О. А. Програмно-цільове управління бюджетними ресурсами у механізмі суспільного розвитку. *Економічний вісник університету*. 2019. Вип. 43. С. 184–196.

References

1. Vays, K. (2000). *Otsinyuvannya: metody doslidzhennya prohram ta polityky* [Evaluation: research methods of programs and policies]: per. z anhl. K.: Osnovy, 671 s. [in Ukr.].
2. Vedung, E. (2017). *Public Policy and Program Evaluation*. New York: Routledge, 336 p. [in Eng.].
3. Premchand, A. (2005). *Controlling Government Spending: The Ethos, Ethics and Economics of Expenditure Management*. Oxford University Press, 378 p. [in Eng.].
4. Tantsy, V. (2018). *Pravytel'stvo y rynky: menyayushchayasya ékonomycheskaya rol' hosudarstva* [Government and Markets: Changing Economic Role of the State]: per. s anhl. M.: Yzd-vo Ynstituta Haydara, 584 s. [in Rus.].
5. Vasyutyn's'ka, L. A. (2014). *Systema vydatkiv byudzhetu v umovakh rozvytku prohramno-tsil'ovoho upravlinnya* [System of budget expenditures in the conditions of development of program-target management]: monohrafiya. Odesa: Druk-Pivden', 192 s. [in Ukr.].
6. Korniyenko, N. M. (2013). *Otsinka i monitorynh efektyvnosti byudzhethnykh prohram* [Evaluation and monitoring of the effectiveness of budget programs]. *Ekonomichnyy chasopys – XXI*, 5-6 (2). 31-33. [in Ukr.].
7. Fedosov, V. M. (2011) *Makrofinansove byudzhetuвання* [Macrofinance budgeting]. K.: KNEU, 312 s. [in Ukr.].
8. Chuhunov, I. Y., Zapatrina, I. V. (2008). *Rozvytok prohramno-tsil'ovoho metodu planuvannya byudzhetu* [Development of the program-target method of budget planning]. *Finansy Ukrayiny*, 5. 3-14. [in Ukr.].
9. Chuhunov, I., Samoshkina, O. (2019). *Vydatky byudzhetu v systemi sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku krayiny* [Budget expenditures in the system of socio-economic development of the country]. *Visnyk KNTEU*, 2. 103–121. [in Ukr.].
10. Samoshkina O. A. (2019). *Prohramno-tsil'ove upravlinnya byudzhethnymi resursamy u mekhanizmi suspil'noho rozvytku* [Program-targeted management of budgetary resources in the mechanism of public development] *Ekonomichnyy visnyk universytetu*, 43. 184–196. [in Ukr.].

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Самошкіна Ольга Анатоліївна, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник Науково-дослідного фінансового інституту Київського національного торговельно-економічного університету

e-mail: iskra37@ukr.net

orcid.org/0000-0002-1399-0299

Researcher ID: B-7408-2019

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Самошкіна Ольга Анатольевна, кандидат экономических наук, старший научный сотрудник Научно-исследовательского финансового института Киевского национального торгового-экономического университета

e-mail: iskra37@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHORS

Samoshkina Olga, Candidate of Economic Sciences (Ph. D.), Senior Research Officer, Scientific Research Financial Institute, Kyiv National University of Trade and Economics

e-mail: iskra37@ukr.net

Подано до редакції 22.02.2021

Прийнято до друку 14.03.2021